

SLAVKO GRUM

ZBRANO DELO

Prva knjiga

PRIPOVEDNI SPISI / DVE DRAMI / DODATEK

1976

PIVNICA »PRI DESETI MARIJI«

Ob oknu sedim in čakam, kdaj se bo zrak tam zunaj razgibal v snežinkah. Cigaretne dim mi je razrahljal misli v vijoličaste trakove, grohot, zvenenje vrčkov pljuska obme. Vsi obrazi, ki plavajo krog mene v zadimljeni dalji, so zabuhli in otečeni od sreče. Vendar je v njih nekaj grozotnega. Prenaglas govore, prehrupno premikajo stole. Zdi se mi, da jih je nečesa strah.

Nad ulico je v razcefranih cunjah obvisela noč, v cestnih mlakah so zagorele luči. Zelo nagubana čela morajo imeti oni, ki begajo tam zunaj. Kadar pa kdo prestopi prag naše pivnice, ga oblije mastna svetloba in vsak nekako odebeli od srečnosti.

Skozi gnečo je priberačil deček, ponudil mi šopek bolnega cvetja. sklonil se je čezme:

»Hočete kako punco, gospod?«

Pivec poleg mene ga je moral čuti, ker mu je zatrepetala roka čez lase njegove male.

Vedno seda ta starec poleg mene in otrok mu hodi po pivo.

Z obema rokama in z drobnim licem tiščeč ob prsi, mu prinese vrček. Potem se upre s komolci ob mizo in zajame obraz z dlanmi. Tako stoji ob njem in čaka njegovega pripovedovanja. Včasih se zdrzne in se z velikimi očmi zazre v kak obraz. Tudi tega otroka je že gotovo strah.

Šepetaje, kakor bi ji poljubljal uho, ji pripoveduje starec večno isto povest. S skrbnim čelom ga posluša mala in natančno vem, kdaj ga bo prekinila: »Oče, včeraj si pa rekel — — —«

Fantè s cvetjem je odkolovratil in starec se je obrnil napol k meni:

»Matere takihle otrok bi morali pobesiti po kandelabrih!«

»Če jih imajo, matere,« sem odprl usta.

»Da, če jih imajo.«

Tvegala sem vprašanje:

»Vaša punčka je tudi gotovo nima?«

Razvpil se je v eni sapi:

»Kdo to pravi? Ima jo, ima, pa še imenitno. Ne bo se ji treba vesti kakor tisti tamle, ki grabi fanta za suknjo in se ji moči rokav v politem pivu. Jože, Jože, alo, pobrišite mizo! Fej, taka postrežba! Ni ga, lopova, noče slišati. Ali ga vidite, kako se za sodom naliva s pivom? Vse tiste vrčke je že izpraznil, ki jih vidite tam na polici. — Od male sva se menila. Daleč so ji starši, čez vodo, postavimo. Da, prav v Ameriki so.«

»Oče, včeraj si pa rekel, da je ata padel v vojski?«

Nejevoljno je odrinil s široko roko ugovor:

»Včeraj! Včeraj me je trgalo po nogah!« Dvignil je čašo ter vzkliknil: »Lep je požirek piva iz dobrih otroških rok! Moja Marička je zlata punca in še skrbneje bi jo prekrizaval —«

Govoril je dalje, nisem ga slišal več. Za mojim hrbtom je neki inštitutski sluga razlagal skrivnost učenosti, njegov odvažni glas je zavzel ves prostor zase:

»In dovolite, prosim, gospoda, rak ni rak, ampak karcinom. Trenutek! Zadnjič pišem v protokolno knjigo —«

»Vraga, pišeš,« ga oblaja sosed, »tvoje orodje v špitalu je metla.«

Zaničljivo je nastavljal glas v ugovor, ali od nekod se je privlalil grohot in se na široko razlezel po pivnici. Vse je iztegnilo vratove. Pri mizi za pečjo je zlezla neka debeluška bledečnemu fantu na kolena in ga dušila s poljubi. Ta je umiral od sramu.

Tudi moj starec se je okrenil, nato se je sunkoma pognal kvišku. Brez pozdrava se je zatipal ob steni k vratom.

Ženska od one mize pa je planila za njim in ga ujela za rokav. Stari se je otepaval in rinil otroka skozi duri.

Naenkrat palica, krik. Žena se je zgrudila vase.

Možu je odpadel klobuk in bil je spačen v obraz, kakor blaten. Redar mu je stisnil zapestje.

Visoko so mu šle prsi in vse je čakalo, da se zlomi iz njega gnev. Ali dihnil je, komaj slišno je zahropel:

»Ko sem ji vzel otroka in je šla nazaj na cesto, mi je obljubila, da odide za vedno iz našega predmestja. Sedaj pa pride tu sem in — punčko je hotela vzeti v naročje.«

Pivnica je obnemela, obrazi ugasnili.

Potem se je naenkrat pognala kvišku pest in preklala mrak:

»Pravzaprav je — naše življenje zelo svinjsko!«

Ta krik je sprostil prsi. Svetilke so dobile duška in vrčki so zatrkali dalje.